

Rondetafelgesprek wolf Tweede Kamer

Datum 4 april 2024

De toekomst van – het samenleven met – de wolf in Nederland

We zullen tot een *modus vivendi* moeten komen, tot een manier om conflictarm samen te leven met de zich als soort herstellende inheemse wolf. Zo'n *modus vivendi* tussen wolf en samenleving - en dus tussen verschillende betrokkenen en belanghebbenden - vraagt concreet vier zaken van overheid en politiek:

1. Wolven als bedreigde inheemse soort de wettelijke bescherming blijven bieden

Als samenleving zullen we de terugkeer van de wolf als een gegeven moeten accepteren. De wolf is immers een inheemse soort in Nederland en Europa, die hier van nature thuishoort en die daarmee wettelijk een beschermde status heeft conform de Omgevingswet. Bovendien heeft de wolf als toppredator binnen ons ecosysteem een bijzondere en voor biodiversiteit belangrijke rol. En juist deze belangrijke soort hebben we vanaf de 19e eeuw uitgeroeid, in Nederland en grote delen van West-Europa. Het nog vrij recente bijna-uitsterven van deze belangrijke toppredator is de reden dat de wolf ook een Europees strikt beschermde status heeft conform de Habitatrichtlijn (1992, bijlage IV) én de Conventie van Bern (1982, appendix II). Met behulp van natuurherstelmaatregelen kon de wolf zich zodoende als soort in Europa gaan herstellen. Na de val van het IJzeren Gordijn keerde de wolf op eigen kracht terug naar West-Europa, waaronder naar Nederland. Toch heeft de soort nog altijd geen gunstige staat van instandhouding in zijn gehele natuurlijke habitat in Europa. Van een verlaging van de beschermde status kan geen sprake zijn. Afschot van wolven uit een roedel zorgt vaak voor verstoring en daarmee voor meer problemen dan dat het oplost. De roedel valt uiteen en individuele wolven gaan zwerven, op zoek naar een nieuw, eigen territorium.

2. Ook gehouden dieren de wettelijke bescherming gaan bieden

Ook gehouden dieren verdienen bescherming. Zulke ongewenste prooien dienen optimaal beschermd te worden tegen predatie – zoals de wet ook van dierhouders eist in het Besluit houders van dieren artikel 1.6. (art. 1.6 lid 3 zegt: “Een dier wordt, indien het niet in een gebouw wordt gehouden, bescherming geboden tegen slechte weersomstandigheden, gezondheidsrisico's en (...) roofdieren.”). Na bijna 10 jaar wolven in Nederland is het hoog tijd dat dierhouders hun dieren alle mogelijke bescherming bieden tegen wolven, zoals tegen elke natuurlijke dreiging. Daarbij bieden overheden hulp en ondersteuning in de vorm van provinciale voorlichtingsbijeenkomsten, wolvenconsulenten en subsidies voor beschermende maatregelen. Ook zijn er diverse (vrijwillige) organisaties die dierhouders hulp aanbieden bij preventieve maatregelen. Desondanks wordt er door dierhouders nauwelijks gebruik gemaakt van de beschikbare subsidies en ondersteuning, ook niet in gebieden waar wolven zich al enige tijd gevestigd hebben en aanvallen op vee hebben plaatsgevonden.

Uit cijfers van BIJ12 blijkt dat schapen vrijwel nooit goed beschermd staan. Van bijna 1.000 schadegevallen over heel Nederland bleek er bij 3% van de gevallen een raster volgens de adviesnorm aanwezig, dat echter in slechts 0,6% van alle gevallen geen gebreken vertoonde. Ook in gebieden met gevestigde wolven en aanvallen op vee krijgen schapenhouders die hun schapen niet goed beschermd hebben nog altijd een schadevergoeding. Dit is een bonus op nalatigheid en een negatieve prikkel. Daarom moet de schadevergoeding voor slecht beschermd vee versneld worden afgebouwd. Ook moet er gehandhaafd worden op bovengenoemde wettelijke eis om buiten gehouden dieren te beschermen, en gesanctioneerd bij gebleken nalatigheid. Een goede bescherming van gehouden dieren middels wolfwerende maatregelen conditioneert de wolf tevens negatief op vee (Factfindingstudy, p11 e.v.) en leidt tot minder onnodige slachtoffers.

3. Natuurherstel en einde nulstandbeleid grofwild voor voldoende prooiaanbod voor wolven

Tegenover goed beschermde gehouden dieren zou er voldoende prooiaanbod voor de wolf 'beschikbaar' moeten komen. Het nulstandbeleid ten aanzien van grofwildsoorten zoals wilde zwijnen, edelherten en damherten beperkt het aanbod van deze soorten juist in veel gebieden, wat reden kan zijn voor de wolf om uit te wijken naar gemakkelijk bereikbare, gehouden dieren die niet goed beschermd staan. Nulstandgebieden voor grofwildsoorten passen sowieso niet binnen de doelstellingen van natuurbeleid en -bescherming. Daarnaast dient zich met de wolf als toppredator van het ecosysteem weer een natuurlijke 'beheerder' aan. In faunabeheerplannen moet ook rekening worden gehouden met predatie door wolven als nieuwe factor (Factfindingstudy, p116).

De overheid zou in de voorwaardenscheppende sfeer moeten zorgen voor minder versnippering van leefgebieden van wolven én prooidieren. Zoals door realisatie van een brede ecologische strook van Noordoost- via Midden- naar Zuidoost-Nederland met daarbinnen voldoende ruimte voor grofwild, met een onderling verbonden keten van Nationale Parken als kerngebieden. Ook zo kan de aanwezigheid van de wolf stimulerend bijdragen aan verder natuurherstel.

4. Burgers vanuit feitenbasis goed informeren over de wolf

Uit diverse onderzoeken komt naar voren dat een meerderheid van de bevolking, ook plattelandsbewoners, de strikt beschermde status van de wolf steunen. Dit blijkt uit zowel twee eerdere draagvlakonderzoeken vanuit het ministerie (uitgevoerd door Motivaction), als uit recenter onderzoek door de Eurogroup for Animals, als uit de lokale dialoogsessies die onlangs gevoerd zijn door de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA). Deze burgers maken zich wél zorgen over de polarisatie in de samenleving en hebben angst zich uit te spreken.

De media geven een onjuist beeld van de werkelijkheid met sensatiebeluste en onvolledige verhalen over (al dan niet vermeende) incidenten met wolven en controverses daarover. Hoor en wederhoor zijn ver te zoeken. Zowel bij burgers als bij de media is er een schrijnend gebrek aan kennis. Lang niet alle aangevallen gehouden dieren die in het nieuws komen, blijken na onderzoek ook bewezen slachtoffer van een wolf.

Burgers moet duidelijk worden dat je de wolf kunt weren en de wolf ook niet actief moet opzoeken. Als de mens 'wolfmijndend' blijft, blijft de wolf mensenschuw. De wolf kan zodoende negatief geconditioneerd worden op de mens (Factfindingstudy, p110).

Overheid, wetenschap en maatschappelijke organisaties hebben een gezamenlijke taak om vanuit de erkende objectieve wetenschappelijke feitenbasis (zie hiervoor de al enkele malen geciteerde Factfindingstudy) desinformatie en onwetendheid tegen te gaan en mythen en fabels over de wolf te ontcrachten. Dit vraagt om een onafhankelijk landelijk Kenniscentrum Wolf, te initiëren door het ministerie van LNV.

Conclusie

De wenselijke *modus vivendi* tussen wolf en samenleving en tussen verschillende betrokkenen en belanghebbenden vereist in de optiek van de Dierenbescherming dat werk gemaakt wordt van het adequaat beschermen van zowel wolven als gehouden dieren, verder natuurherstel en een wetenschappelijk onderbouwde kennisbasis. Dan kan een dialoog op basis van feiten worden gevoerd in plaats van op emoties. De Tweede Kamer is nu aan zet om bij de minister aan te dringen op het uitwerken van deze punten.